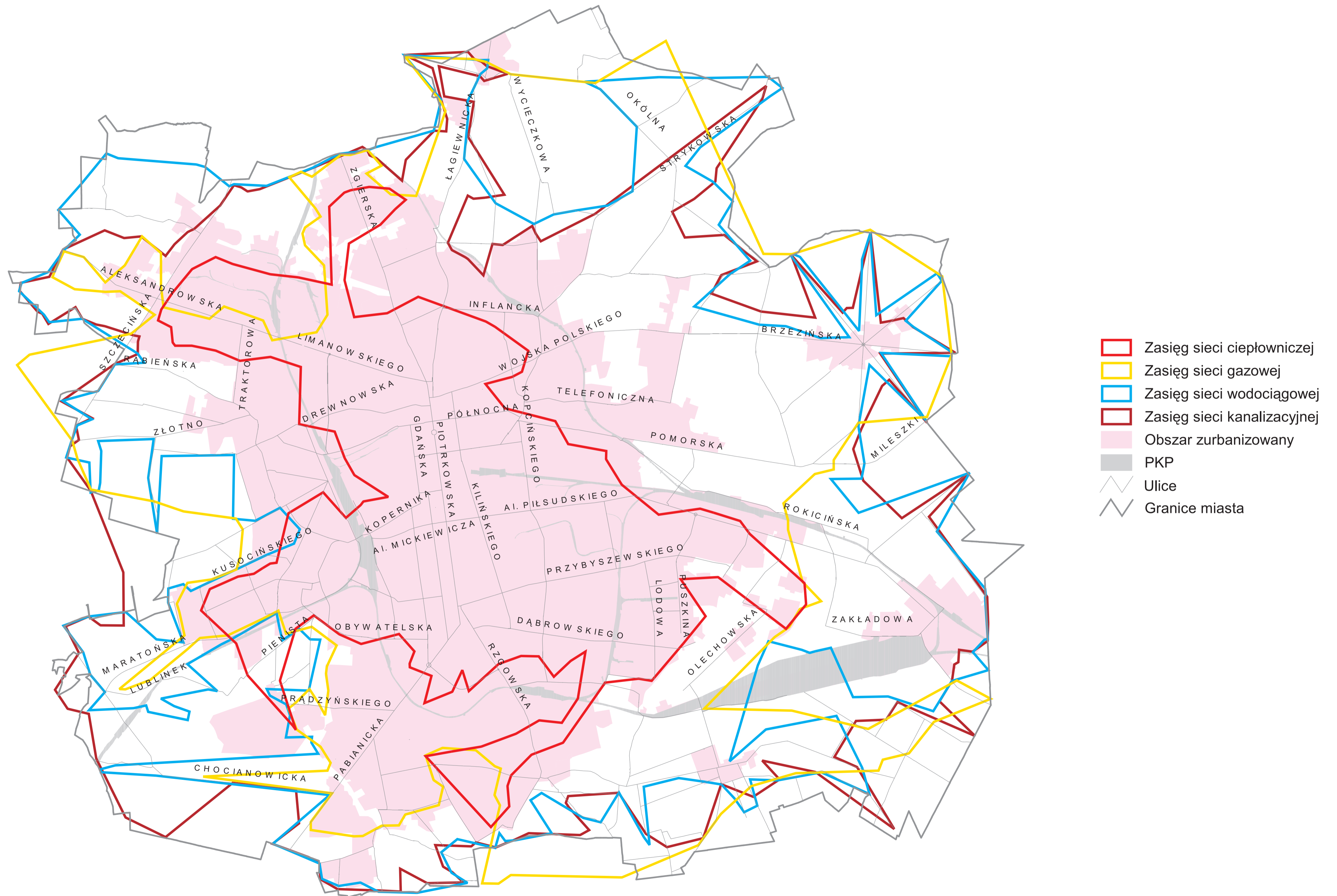

Stopień uzbrojenia miasta na tle strefy zurbanizowanej

ATLAS MIASTA ŁODZI

Plansza XXXV: Stopień uzbrojenia technicznego miasta na tle strefy zurbanizowanej

Robert Przewłocki, Wioletta Stangreciak

Mapa przedstawia maksymalne zasięgi przestrzenne sieci: wodociągowej i kanalizacyjnej, ciepłowniczej i gazowej na podkładzie ważniejszych ulic w obrębie granic miasta. Granice zasięgów powstały przez połączenie najbardziej oddalonych od centrum miasta punktów do których sięgają poszczególne sieci, tworząc w ten sposób określone obszary w granicach miasta. Obszary te nie są jednak równoznaczne z występowaniem tam sieci. Obejmują one również miejsca, gdzie podłączenie się do sieci nie jest możliwe z uwagi na znikome ich zagęszczenie. Zasięgi sieci wodociągowej i kanalizacyjnej obejmują obszary uzbrojone w odpowiednie sieci jak również te obszary na których planowana jest ich rozbudowa. Planowana rozbudowa do 2005 r. nie ma na celu zwiększenie zasięgu lecz zagęszczenie istniejącej sieci. Plany mogą ulec zmianie, co uzależnione jest od środków finansowych jakimi będzie dysponowało miasto.

Zasięgi przedstawione zostały metodą powierzchniową, na tle strefy zurbanizowanej. Urbanizacja jako proces rozpowszechniania się miejskich form osadnictwa dokonuje się dzięki wielu złożonym procesom, przede wszystkim jednak na skutek przenoszenia się ludności obszarów wiejskich do miast i osiedli nierolniczych, powiększania obszaru istniejących miast i ich zabudowy, wzrostu liczby ludności zatrudnionej w zawodach pozarolniczych oraz przyswajania sobie przez przenoszącą się do miast ludność wiejską miejskiego stylu życia. Zatem wiele obszarów leżących w granicach administracyjnych miasta Łodzi nie jest objęte strefą zurbanizowaną przedstawioną na przedmiotowej mapie.

Przedstawienie zasięgów sieci: wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłowniczej i gazowej miało na celu wskazanie terenów najbardziej i najmniej korzystnych pod względem zagospodarowania.

Specyficzne warunki historycznego i społeczno-gospodarczego rozwoju Łodzi miały wpływ na charakter zabudowy miasta i wyposażenie go w urządzenia komunalne. W latach dwudziestych XX wieku Łódź była jedynym liczącym ponad pół miliona mieszkańców miastem w Europie, które nie miało kanalizacji i wodociągów miejskich. Pierwszy projekt budowy wodociągów i kanalizacji dla Łodzi opracował inż. W. H. Lindley. W zakresie wodociągów projekt ten przewidywał dwie koncepcje zaopatrzenia miasta w wodę:

- ujęcie wód wglębnych studniami o głębokości 600-800 m z dolnej kredy w rejonie południowo-wschodniej części Łodzi
- ujęcie wód gruntowych z rzeki Pilicy w rejonie Tomaszowa, uzdatnienie jej na miejscu i doprowadzenie rurociągami tłocznymi do Łodzi.

Projekt inż. H. Lindleya nie został zrealizowany. Koncepcje jego jednak pozostały aktualne i wykorzystano je w znacznej mierze w późniejszych opracowaniach wodociągu łódzkiego.

Zasadnicza rozbudowa urządzeń komunalnych w Łodzi nastąpiła dopiero po wyzwoleniu. W roku 1945 uruchomiono wodociąg miejski, zbudowane w okresie międzywojennym. Jednocześnie przystąpiono do rozbudowy sieci wodociągowej i rozwiązywania niezwykle trudnych problemów zaopatrzenia miasta w wodę. W tym celu władze miejskie podjęły bardzo kosztowną inwestycję związaną z doprowadzeniem do Łodzi z oddalonej o około 50 km Pilicy.

Do roku 1955 wybudowano i oddano do użytku pierwszy rurociąg wodny, a w 1963 zakończono budowę drugiego.

Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie rozwijającego się miasta stawała się już od dawna z każdym rokiem coraz bardziej palącym problemem. Wprawdzie jeszcze w XIX w. przystąpiono do budowy rowów otwartych, tzw. popularnie rynsztoków, którymi ścieki sanitarne, przemysłowe i wody pochodzące z opadów atmosferycznych odprowadzane były do licznych wówczas cieków naturalnych zbiegających teren miasta, jednakże była to namiastka kanalizacji, która nie rozwiązała zagadnienia. Budowa kanalizacji wiąże się z potrzebami w zakresie zaopatrzenia w wodę. Kanalizacja odprowadza w postaci ścieków niemal całą wodę dostarczaną przez wodociągi. Dlatego też pierwszy projekt kanalizacji m. Łodzi wykonywany był równocześnie z projektem rozwiązywania trudności wodnych. Opracował go również inż. W. H. Lindley, projektując w ówczesnych granicach administracyjnych miasta przejrzysty układ sieci kanałów o głównym kierunku odprowadzania ścieków do przewidzianego miejsca ich oczyszczania. Sprawy ruszyły z miejsca 24 września 1924 r., Rada Miejska podjęła uchwałę o rozpoczęciu budowy kanalizacji i przydzieliła na ten cel na rok 1925 niebagatelną kwotę 5 milionów złotych. 2 października utworzono samodzielny Wydział Kanalizacji i Wodociągów Magistratu m. Łodzi z inż. Stefanem Skrzywanem na czele. Do zrealizowania projektu w terenie przystąpiono w kwietniu 1925 r., rozpoczynając budowę kanałów.

Gazyfikację Łodzi datuje się natomiast od roku 1869, gazownia została wybudowana przez kapitał angielski i odsprzedana do eksploatacji towarzystwu niemieckiemu. W roku 1918 miasto przejęło gazownie pod swoją administrację. Urządzenia produkcyjne były przestarzałe i wyeksploatowane, a koszty produkcji dość wysokie. Starania o wybudowanie nowoczesnych urządzeń produkcyjnych zostały zrealizowane dopiero w 1933 r. Wybudowano nowoczesne piece gazowe które pracowały do roku 1984 gdyż od roku 1970 do 1984 stopniowo zaczęto zamiane gazu koksowniczego na gaz ziemny.

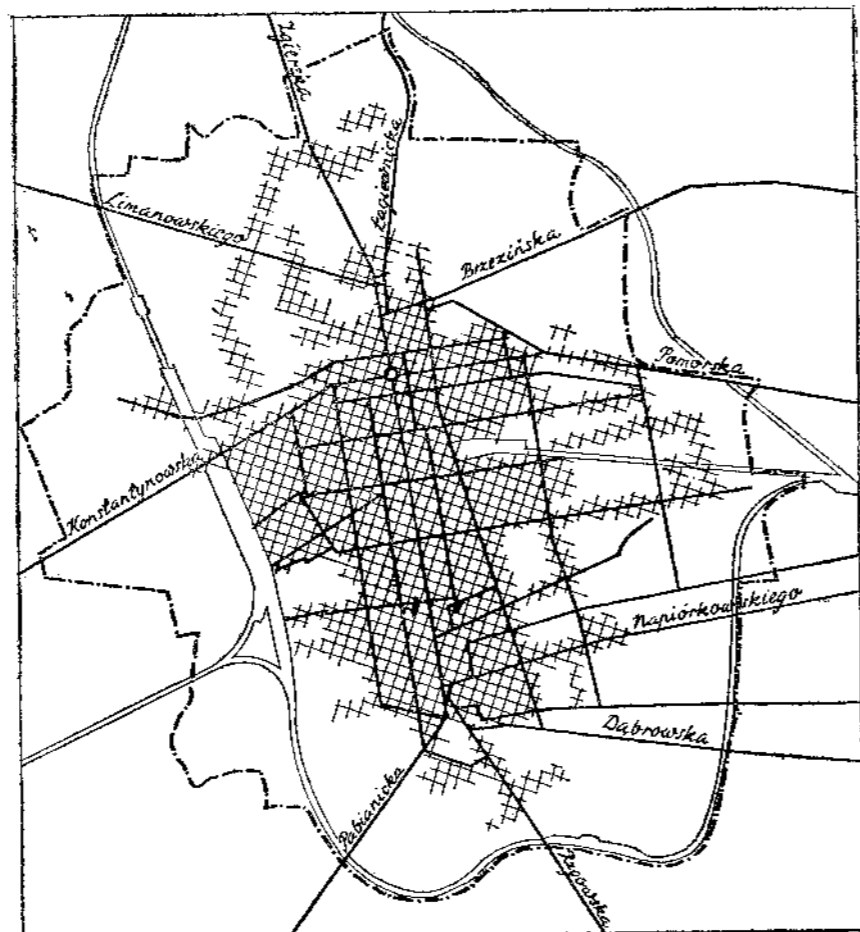
Literatura i materiały źródłowe

Ginsbert A., 1962, *Łódź Studium monograficzne*.

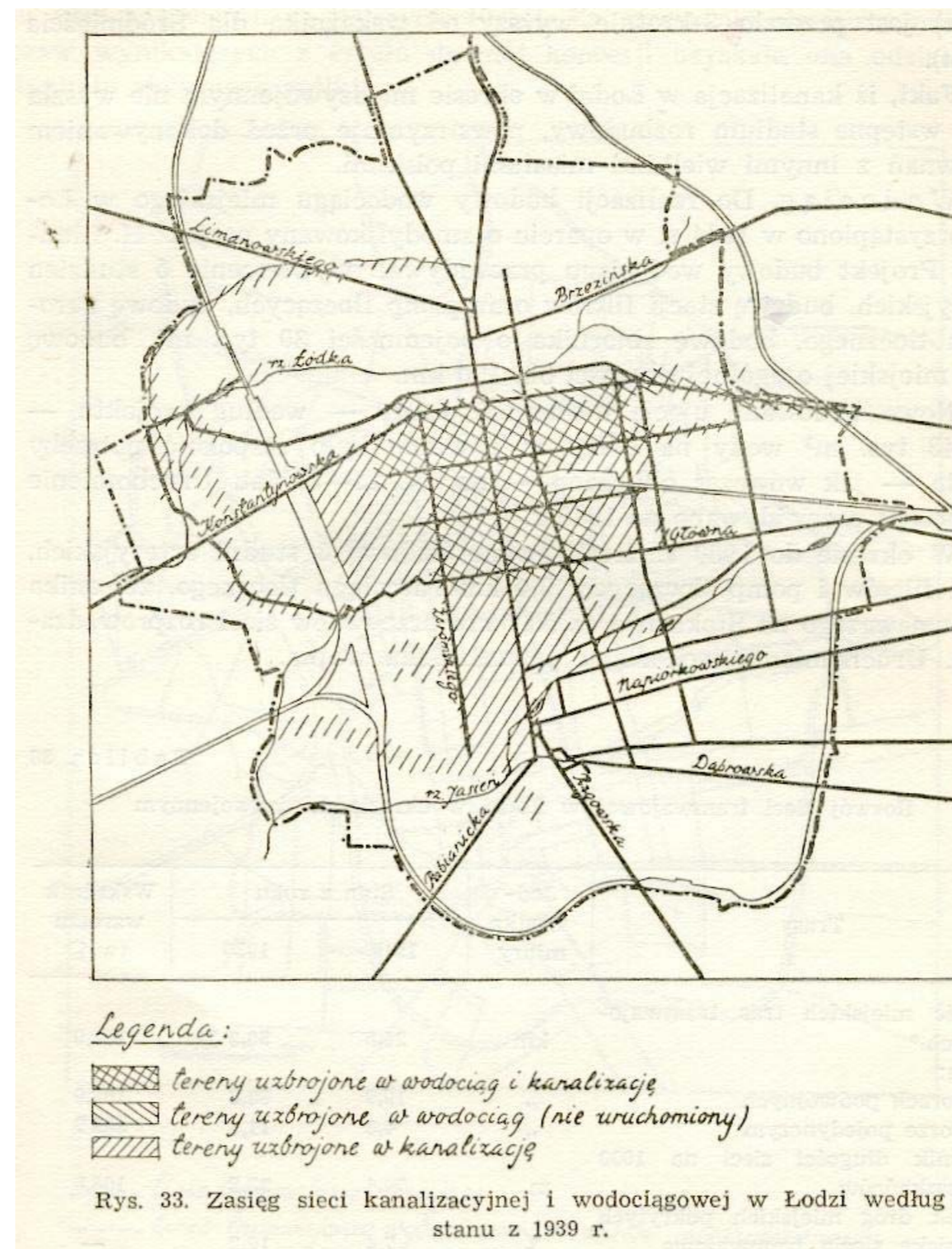
Kwiatkowski S., 1973, *550 lat miasta Łodzi*.

Rosin R., 1988, *Łódź dzieje miasta*.

Rynkowska A., 1964, *Zarys historyczny rozwoju Łodzi*.

Legenda:
 tereny uzbrojone w gaz

Legenda:
 tereny uzbrojone w wodociąg i kanalizację
 tereny uzbrojone w wodociąg (nie uruchomiony)
 tereny uzbrojone w kanalizację

Rys. 33. Zasięg sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w Łodzi według stanu z 1939 r.